

Иво Андрић На Дрини ћуприја *Режија и шексџ*
Кокан Младеновић

Иво Андрић

На Дрини ћуприја

Режија и текст: **Кокан Младеновић**

Драматург: **Светислав Јованов**

Кореограф: **Андреја Кулешевић**

Композитор: **Ирена Поповић**

Сценограф: **Марија Калабић**

Костимограф: **Татјана Радишић**

Сценски говор: **др Дејан Средојевић**

Асистент режије: Марко Торлаковић

Асистент драматурга: Данка Дебељак

Продуцент: Николина Стјепановић

Инспирацијент: Золтан Бешењи

Суфлери: Снежана Ковачевић и Милица Марић

Мајстор тона: Душан Јовановић и Владимир Огњеновић

Мајстор светла: Мирослав Чеман

Асистент костимографа: Снежана Хорват

Асистент сценографа: Нада Даниловац

Премијера: 17, 18. и 19. марта 2016, сцена „Пера Добриновић“

Декор, костими и остала сценска опрема израђени су
у радионицама Српског народног позоришта.

Захваљујемо се:

*Ненаду Илићу, Горану Левију, Едити Јанков, Мухамеду Зиљкићу,
Мухамеду Греку, Михајлу Божовићу и Таџисер Севинћ*

Играју:

Јелена Антонијевић

Страхиња Бојовић

Даница Грубачки

Гордана Ђурђевић Димић

Григорије Јакишић

Душан Јакишић

Милан Ковачевић

Југослав Крајнов

Тијана Максимовић

Марија Меденица

Сања Микитишин

Вишња Обрадовић

Игор Павловић

Александра Плескоњић

Нина Рукавина

Марко Савић

Оливера Стаменковић

Мирослав Фабри

Милован Филиповић

Радоје Чупић

Деца:

Михајло Бугарски

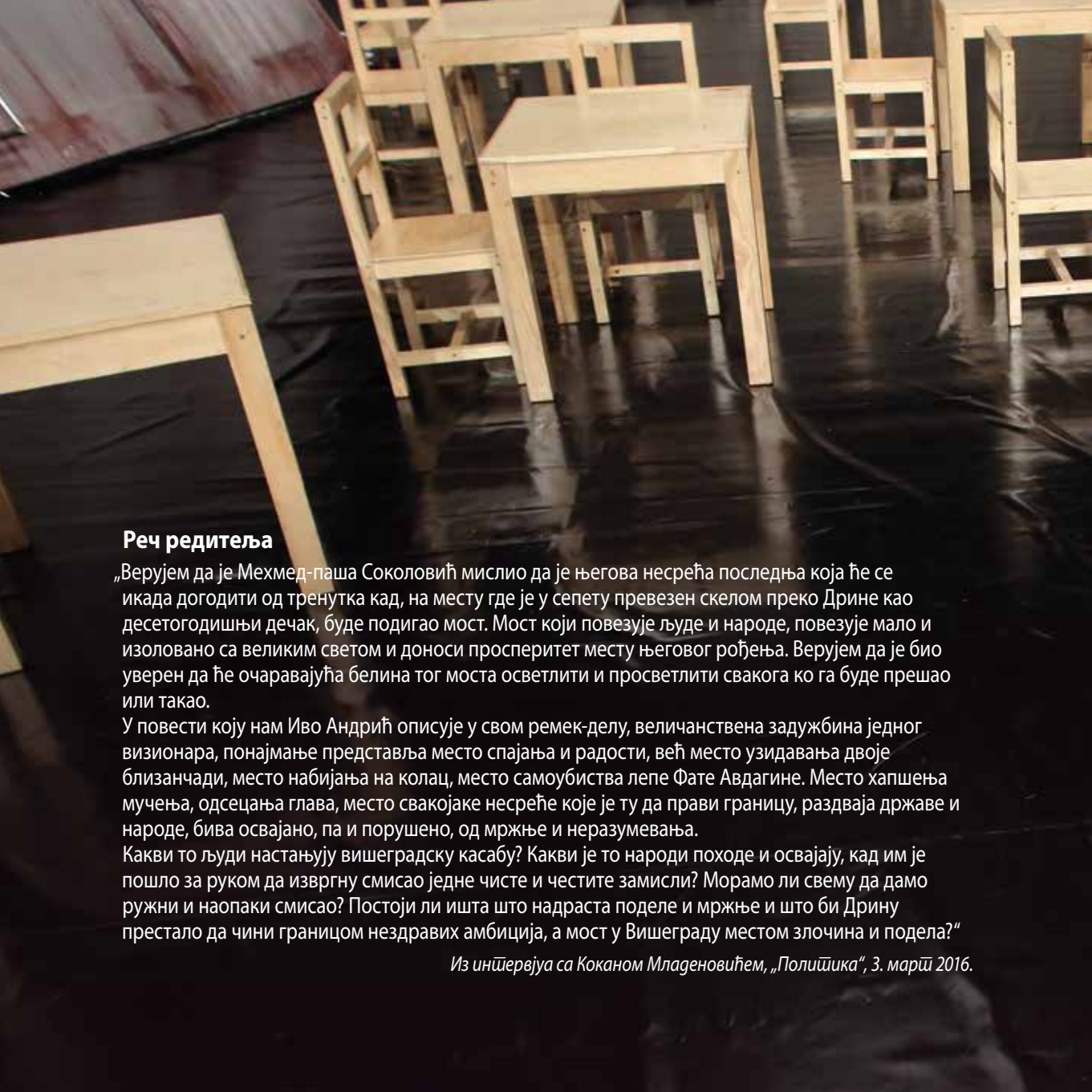
Никола Велимировић

Сергеј Стојановић

Музичари:

Арпад Бакош

Балша Пешикан

Реч редитеља

„Верујем да је Мехмед-паша Соколовић мислио да је његова несрећа последња која ће се икада догодити од тренутка кад, на месту где је у сепету превезен скелом преко Дрине као десетогодишњи дечак, буде подигао мост. Мост који повезује људе и народе, повезује мало и изоловано са великим светом и доноси просперитет месту његовог рођења. Верујем да је био уверен да ће очаравајућа белина тог моста осветлити и просветлити свакога ко га буде прешао или такоа.

У повести коју нам Иво Андрић описује у свом ремек-делу, величанствена задужбина једног визионара, понајмање представља место спајања и радости, већ место узивања двоје близанчади, место набијања на колац, место самоубиства лепе Фате Авдагине. Место хапшења мучења, одсецања глава, место свакојаке несреће које је ту да прави границу, раздваја државе и народе, бива освајано, па и порушено, од мржње и неразумевања.

Какви то људи настанују вишеградску касабу? Какви је то народи походе и освајају, кад им је пошло за руком да извргну смисао једне чисте и честите замисли? Морамо ли свему да дамо ружни и наопаки смисао? Постоји ли ишта што надраста поделе и мржње и што би Дрину престало да чини границом нездравих амбиција, а мост у Вишеграду местом злочина и подела?“

Из интервјуа са Коканом Младеновићем, „Полиџика“, 3. март 2016.

ЧИТАНКА ЗА НЕЧИТАЊЕ АНДРИЋА

*Има их који пишу да је Иво Андрић
Написао и сабрана злодјела
Својих будућих читалаца.*

*Има их који читају да је Андрић писао
Да би се читаоци осјављали књије
И хваљали ножа, коца и конојца.*

*Има их који мисле к'о и Милан Лукић
Да књија читана у првом чину
Мора некој убити у шрећем,
Јер зашто би иначе била писана...*

*Има их који мисле к'о и штај Милан Лукић
Да књија писана у другом рају
Мора некој убити у шрећем,
Јер зашто би је иначе читали...*

*Има их који вјерују да без Андрића
Не би било ни шој Лукића,
И да никад, да им није било Лукића,
Не би заправо – али баш онако заправо! –
Да ни шој не би прочитали Андрића.*

*Има их јо којима „На Дрини ћурија“ убија,
Истинабој, нешто мање него Библија,
А Милан Лукић, јо њима, и није убијао
Него својим рукама прејричавао
Обје књије које су му дојале шака.*

*Има их који прејричавају да је Андрић,
Премда шо ни мрјав не би признао,
Милана Лукића шој и шаквој сјворио,
Лоично им да писано је унајријед
Све што читају унајрај.*

*Има их што на сва уста објашњавају
Андрића Лукићем, Лукића Андрићем,
„На Дрини ћурију“ на мосту јокољем,
Ћурију крваву „ћуријом“ писаном.*

*Има их што „Писмо из 1920. године“
Бацају у вајру 1992.
Па кажу; „То је 'Писмо' Босну сјалило,
Да би себе Босном сјаљеном објаснило...“*

*Има их којима је Андрић
И Макс Левенфелд и Милан Лукић,
Има их јо којима је Андрић
Босни јрописао мржњу и сјрах.*

*А нема их да објасне нам себе
И себе да зајишају, ако имају која:
Јесу ли Андрића читали да би мрзили
Или их је мрзило да ја читају?*

ПРЕДРАГ ЛУЦИЋ

WHO THE FUCK IS ANDRIĆ

Читанка примијењене књижевности за Србе, Бошњаке, Хрвате...

Иво Андрић, велики писац, стоји на билбордима у Републици Српској и види се да му Српска добро стоји. У Европи не постоји град као што ће бити Андрићград у Вишеграду, а Република Српска је ријешила да Андрићу сагради ово знамење и изгради историју. Република Српска изградњом Андрићграда отвара се према свијету, а њен предсједник Милорад Додик усађује помирење на овим просторима.

Емир Кустурица, режисер и ђодузетник, на свечаној академији ђоводом Дана Републике Српске и крсне јој славе, одржаној у Бањој Луци, јануар 2012.

На суђењу Милану и Средоју Лукићу одбрана првооптуженог извела је још једног америчког експерта, форензичког психолога Џорџа Хофа (George Hough), који је на основу транскрипта њихових исказа анализирао кредибилитет три сведока оптужбе и изнео процену тренутног емотивног и когнитивног стања оптуженог. (...)

По оцени америчког психолога, Милан Лукић „није дубоко интелектуална особа“, али је ипак прочитао неке књиге. Лукићева најомиљенија књига је, како му се поверио у разговору, „На Дрини ћуприја“, док му је најомиљенији филм „Лепа села лепо горе“.

Имајући у виду да су многи сведоци тврдили да је Милан Лукић на вишеградском Старом мосту убио Муслимане и бацао њихова тела у Дрину, а да га оптужница терети за две „живе ломаче“ у којима је спаљено око 140 жена, деце и стараца, његов избор најомиљеније књиге и филма делује као нова морбидна порука, попут оне коју је својевремено слао истицањем муслиманске свете књиге – Курана – на оптужничкој клупи.

Из извјештаја аџеније „Sense Tribunal“ са суђења у Хаџу, 25. марта 2009.

Андрићев роман-хроника „На Дрини ћуприја“ постао је извор патолошке мржње и инспиративна подлога српског геноцида над Бошњацима 1992-1995. године као приручник злочина и један од програмских докумената србчетничке геноцидне идеологије у своме ирационалном антихисторијском пројекту истребљења Бошњака ради стварања некакве „велике Србије“. То је још давно уочио један од водећих европских мислилаца савременог доба, босански филозоф Мухамед Филиповић, оцијенивши да је Андрић нанио више зла Босни него све војске које су у њу долазиле, имајући у виду управо теоријски постулат да је омамљујућа магија стваралаштва на самом рубу божанског и шејтанског чина.

Сафет Каџић, ђублицист, ђоршал Саф, мај 2011.

Стручњацима треба оставити да процијене да ли је Иво Андрић био четнички идеолог.
*Мустафа еф. Церић, реису-л-улема Исламске заједнице у Босни и Херцеговини,
на прес-конференцији у Зајребу, април 2009.*

Иво Андрић је много одговоран за утјеловљење погубних стереотипа у односу на босанске муслимане. У Андрићевим дјелима нема ниједног позитивног лика муслимана.
Мустафа еф. Церић, НИИ, јун 2009.

Ганић и Бехмен су ми рекли да ћу имати предност на лицитацији за једну радњу на Башчаршији уколико срушим бисту Иве Андрића у Вишеграду. Биста се налазила на мосту, задужбини Мехмед-паше Соколовића, и зато је сметала. Наредили су да срушим Иву Андрића као „културолошког мрзитеља муслиманског народа“, како су рекли. Бисту сам разлупао мацолом, а све је снимао Фадил Хајдаревић, који је видео-касету предао у СДА. Том касетом су они касније ишли по арапском свијету када су прикупљали новац и показивали како су Бошњаци срушили споменик свог Салмана Рушдија. Задатак сам извршио са задовољством, јер сам мислио да правим крупну ствар. Ганић и Бехмен ме нису наговорили, већ су ми наредили да то урадим. Рекли су како је Андрић велики непријатељ босанских муслимана.
Мираш Шабановић, новојазарски лист „Парламент“, април 2000.

Mislim da bi Andrićeva izdanja u Hrvatskoj trebalo kroatizirati, jer se u suprotnom slučaju sugerira da su hrvatski i srpski jedan jezik.
Гојко Борић, публикацијски „Vijestnik“, август 1998.

U vezi s književnim djelom Ive Andrića, u kojemu se profilira, kao crvena nit mržnja prema Turskoj i prema Turcima, ali mržnja koju je on naučio u Srbiji, a ne u Bosni, danas se postavlja jedno pitanje: postoji li mogućnost da neka Nobelova nagrada bude opozvana kad se steknu uvjeti za to? Jer sad, kad je Turska postala sastavnim dijelom europske stvarnosti, nakon nekoliko desetljeća odanoga sudjelovanja NATO saveza, koji nas je oslobodio i od nacističke i od boljševičke pošasti, kako čitati Andrićeva djela iz kojih zrači mitomanija, osobni afinitet častohlepnoga Ive Andrića i osobito – mržnja!
Мирко Виговић, члан Хрватске академије знаности и умјетности у дијаспори, „Fokus“, новембар 2005.

Bilo kako bilo, i Andrić i Držić su djelovali protiv vlastitoga naroda.
Дубравко Хорватић, књижевник, „Večernji list“, мај 1999.

(Приредио ПРЕДРАГ ЛУЦИЋ)

„Моје родољубље, привремено, sasvim је nestalo, a namesto њега došlo је неко гађење. Zароастричко. Аустрију, рат, политичке борбе, револуцију, не видим више као борбе народа, нација, него као борбу где се двоје боре: добро и зло. Обешењаклук побеђује, а сиротиња проси... Мени се онда чини да сам погрешно мислио да се борбе воде између Аустрије и револуције, између Империје и моје нације. Борбе се, вечне, чини ми се, воде између Добра и Зла.“

Милош Црњански

„Гледајући војнике и жандарме који су до мало пре били и убијали, видео сам им у очима, дубоко испод спољњег беса и дрскости, једва приметно колебање у ком је било и животињског страха и неке жеље да се не буде на том месту ни у том облику. У том дрхтању у дну зеница прочитао сам одједном јасан и несумњив јадни, страшни и детињски Каинов одговор: — Зар сам ја чувар брата свога?“

Иво Андрић

„Током векова и векова своје знане историје, човек није изменио своју духовну структуру. Ако – примера ради – узмемо само период после Другог светског рата, суочени смо с безмерним људским жртвама које је донела културна револуција у Кини, с ужасима рата у Вијетнаму, масовним убиствима која су дело Пол Потових црвених Кмера у Камбоџи, са сулудим религиозним ратом у Северној Ирској, бруталним ратом у Авганистану и ништа мање бруталним ратом између Ирана и Ирака, с крвавим махнитањем фундаментализма, и тако даље. Сви ти сукоби у нашој епохи ни по чему се не разликују од ратова у антици или средњем веку. Можда су чак 'класични ратови' били мање ужасни, јер човек тада још није располагао разорним средствима каква су данас уобичајена. Морали бисмо бити врло наивни да бисмо веровали како је данашњи човек другачији, развијенији. Ја сам, у начелу, уверен да се историја остварује као историја несреће, да се понавља увек у својим рђавим аспектима.“

Данило Киш

„Сувише је овај народ патио од нереда, насиља и неправде, и сувише навикао да их подноси са подмуклим роптањем или да се буни против њих, већ према временима и околностима. Између осветничких мисли и повремених побуна пролази им горак и пуст век. За све друго они су неосетљиви и неприступачни. Понекад се човек пита да није дух већине балканских народа заувек отрован и да, можда, никад више неће ни моћи ништа друго до једно: да трпи насиље или да га чини.“

Иво Андрић

„То нам је судбина. Кад не би било ратова, поклати бисмо се међу собом. Зато свака паметна царевина потражи неки Хочин, да пусти злу крв народу и да нагомилана незадовољства одврати од себе. Друге користи нема, ни штете, ни од пораза ни од побједи. Јер, ко је икада остао паметан последије побједи? А ко је извукао искуство из пораза? Нико. Људи су зла дјеца, зла по чину, дјеца по памети. И никад неће бити друкчији.

Живот народа је глад, крв, биједи, мучно таворење на својој земљи, и глупо умирање на туђој. А великаши ће се вратити кући, сви, да причају о слави, и да преживјелима пију крв.“

Меша Селимовић

„Дуготрајно робовање и рђава управа могу толико збунити и унаказити схватање једног народа да здрав разум и прав суд њему отанчају и ослабе, да се потпуно извитопере. Такав поремећен народ не може више да разликује не само добро од зла, него и своју сопствену корист од очигледне штете.“

Иво Андрић

„За мене је ван сумње да над људским животом уопште почива сенка дубоке трагике. Већ сам рекао: ми не знамо одакле долазимо, и још мање знамо куда идемо – од једног ништавила другоме. Између једног и другог, морамо да се носимо с проблемима егзистенције, старења, болести и с низом других ствари. Постоји, рекло би се, само једна ствар која нам даје извесну утеху: то је љубав. Чак нам и трагична љубав пружа утеху.“

Данило Киш

„Сваки људски нараштај има своју илузију у односу према цивилизацији: једни верују да учествују у њеном распаљивању, а други да су сведоци њеног гашења. Уствари, она увек и пламса и тиња и гасне, већ према томе са ког места и под којим углом посматрамо. Овај нараштај, који сада претреса филозофска, друштвена и политичка питања на капији, под звездама, изнад воде, само је богатији илузијама, иначе у свему сличан другима. И он има осећање и да пали прве ватре једне нове цивилизације и да гаси последње пламенове друге, која догорева. Оно што би се за њих нарочито могло казати, то је: да није било одавно покољења које је више и смелије говорило о животу, уживању, слободи, а које је мање имало од живота, горе страдало, теже робовало и више гинуло, него што ће страдати, робовати и гинути ово.“

Иво Андрић

„Али тада сам (...) помислио да се и моја земља распадала због тога што је некоме, мада би било боље да ту реч употребим у множини, засметало што сви говоре истим језиком. Бог је због тога срушио кулу у Вавилону, а овде, у мојој земљи, минирали су џамије, спаљивали манастире, разграђивали цркве. Ако је Бог био задовољан када је видео шта је урадио, тешко је такво задовољство одрећи и другима.“

Давид Албахари

„Чувајте се угрожених људи и људи који мисле да су угрожени. Они осећају потребу да се штите и бране, и због тога често и неочекивано и подмукло нападају.“

Иво Ангрић

„Дуго живим, па сам видео... Видео сам мале, скромне, добре људе који у неким страшним, грозним временима постану монструми, убице. Ја сад не знам ко је ко поред мене... Два пута сам већ то доживео: једанпут у рату, други пут на Голом отоку. Не би нас много требало изазивати да почнемо да једемо руком, да отимамо, да ударамо – да дигнемо руке од салвете, од тањира, од кашике. Знам како то изгледа. Не треба руже гајити у подруму и заливати их врућом водом да бисмо видели колико су оне отпорне. Зна се шта с ружама треба радити. Хоће врло брзо ружа да подивља. Хоће човек да подивља.“

Александар Појовић

„Узалудно и погрешно је тражити смисао у безначајним а привидно тако важним догађајима који се дешавају око нас, него га треба тражити у оним наслагама које столећа стварају око неколико главних легенди човечанства (легенда о првом греху, легенда о потопу, легенда о Сину човечијем, распетом за спасење света, легенда о Прометеју и о украденој ватри...).“

Иво Андрић

„Зло има безброј лица, да се сва различита лица зла не могу сагледати и зло је дубоко усађено у саме темеље цивилизације... Сведоци смо да се на разним деловима земаљске кугле зло понавља и у свом најмрачнијем облику, попут геноцида, масовних етничких чишћења, истребљења читавих народа... Шта год било то зло, политичко, идеолошко, религиозно, економско, човек се злу мора супротставити. Било где. Јер то одржава свет у некаквој равнотежи. Важније је појединачно супротстављање од неког реторичког.“

Филип Давиг

„Тако се на капији, између неба, реке и брда,
нарештај за нарештајем учио да не жали преко
мере оно што мутна вода однесе. Ту је у њих
улазила несвесна филозофија касабе: да је живот
несхватљиво чудо, јер се непрестано троши и
осипа, а ипак траје и стоји чврсто 'као на Дрини
ћуприја.'“

Иво Андрић

„Тако нам понекад изгледа да човечанство од првог блеска свести, кроз векове прича само себи, у милион варијаната, упоредо са дахом својих плућа и ритмом свога била, стално исту причу. А та прича као да жели, попут причања легендарне Шехерезаде, да завара крвника да одложи неминовност трагичног удеса који нам прети, и продужи илузију живота и трајања.“

Из Андрићевој говора са доделе Нобелових награда 1961. године

европска театарска конвенција
european theatre convention
convention théâtrale européenne

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ

УСТАНОВА КУЛТУРЕ ОД НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА, НОВИ САД

Позоришни трг 1, 21000 Нови Сад
Телефон: 021/ 6621 411 (централа)

За издавача / АЛЕКСАНДАР МИЛОСАВЉЕВИЋ, управник
Директор Дrame / АЛЕКСАНДАР ГАЈИН

Уредник / НИКОЛИНА СТЈЕПАНОВИЋ
Фотографије / СРЂАН ЂУРИЋ
Обликовање / РАДУЛЕ БОШКОВИЋ
Технички уредник / НОРБЕРТ БАРЦАЛ
Компјутерски слог / ЉИЉАНА БИЛБИЈА

Штампарија ПРЕСИЈА, Београд
Тираж 800

155. сезона 2015/2016.

www.snp.org.rs

Представа је настала уз подршку Градске управе за културу Града Новог Сада